

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

« 10 » червня

А. Д. Діброва

2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
педагогічної практики**

рівень вищої освіти - **третій освітньо-науковий**
спеціальність – **051 «Економіка»**
освітньо-наукова програма – **«Економіка підприємств та галузей
національного господарства»**

Розробники: д.е.н., професор Байдала В.В., д.е.н., доцент Бутенко В.М., д.е.н.,
професор Діброва А.Д., д.е.н., професор Єрмаков О.Ю., д.е.н., професор
Талавира М.П.

Київ – 2021

ВСТУП

Програму педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії складено відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка підприємств та галузей національного господарства» зі спеціальності 051 «Економіка».

Педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності, який має за мету закріпити навички практичної діяльності аспірантів щодо здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу.

Предметом є теорія і практика навчально-виховної роботи у закладах вищої освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: Ґрунтуються на знаннях принципів пізнання філософського рівня методології, концепцій, наукових підходів суспільних, природничих і технічних наук, що використовуються в дисциплінах професійної та практичної підготовки. Міжпредметні зв'язки дисципліни з іншими науками дають змогу глибше пізнати психолого-педагогічні факти, явища і процеси, що є підґрунтям для ефективної освітньої діяльності викладача у вищій школі. Також, безпосередні міждисциплінарні зв'язки з курсом «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Базою для проходження педагогічної практики є кафедра, за якою закріплений здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії. Крім того, здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії може пройти педагогічну практику на аналогічних кафедрах (підрозділах) інших закладів вищої освіти II-IV рівнів акредитації.

1. Мета та завдання педагогічної практики

1.1. *Метою* педагогічної практики аспірантів є оволодіння аспірантами сучасними методами, формами та засобами навчання, формування в них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань із базових психолого-педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. У результаті проходження педагогічної практики у аспірантів повинні бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача університету, необхідні для забезпечення провідних аспектів педагогічної діяльності: навчальної, методичної, виховної й дослідницької роботи.

1.2. Основними завданнями практики є:

- формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи;
- формування у аспірантів навичок та умінь проведення науково-дослідницької роботи з психолого-педагогічних та методичних проблем;
- створення умов для професійної адаптації аспірантів, залучення їх до активної діяльності як викладачів та кураторів академічних груп;
- розвиток у аспірантів практичних умінь здійснювати виховну роботу студентської молоді;
- оволодіння аспірантами комунікативними вміннями, необхідними для спілкування зі студентами та викладачами;
- вироблення у майбутніх викладачів навичок самостійності у підготовці та проведенні різних форм навчально-виховної роботи зі студентами та особистої відповідальності за якість та ефективність цієї роботи;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності викладачів вищої школи;

- ознайомлення з організацією освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- спостереження за освітнім процесом та аналіз його організації;
- визначення та реалізація конкретних цілей та завдань освітнього процесу з урахуванням ступеню навчання;
- здійснення поточного та перспективного планування навчальної роботи й організація виконання накресленого плану;
- вибір та використання ефективних прийомів і методів навчання та контролю за пізнавальною діяльністю студентів;
- аналіз та узагальнення передового досвіду викладання;
- закріплення та практичне застосування теоретичних знань, оволодіння сучасними методами та прийомами організації і забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- аналіз робочих програм навчальних дисциплін, вироблення рекомендацій щодо їх удосконалення;
- формування професійно значущих якостей, професійних умінь та навичок управління навчальною діяльністю студентів;
- набуття умінь самоаналізу педагогічної майстерності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні:

- Знати та розуміти методологічні, концептуальні засади організації навчальних занять у вищій школі, викладання фахових дисциплін, діяльності викладача та діяльності студентів, теоретико-методичних аспектів організації наукової і педагогічної діяльності.
- Вміти аналізувати робочі та навчальні програми фахових дисциплін, самостійно планувати структуру навчальних занять та розробляти методику їхнього проведення, організовувати навчально-виховний процес як

взаємодію «викладач-студент», оцінювати результати навчання відповідно до поставлених цілей, аналізувати проблемні ситуації.

- Вміти критично аналізувати проведені заняття за визначеними критеріями, оцінювати власні педагогічні дії та дії студентів на кожному етапі процесу навчання відповідно до поставленої мети, робити висновки та самостійно приймати рішення щодо вдосконалення кожного етапу заняття, застосовувати методи об'єктивної діагностики знань студентів.

- Вміти організувати діалогічне спілкування зі студентами, застосовувати доцільні побудови для встановлення контакту з ними, стимулювати до активної роботи на заняттях, конструктивно спілкуватись з викладачами під час аналізу проведених навчальних занять.

- Оволодіти методикою проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять; новітніми технологіями, активними та інтерактивними методами навчання, високою педагогічною культурою та професіоналізмом.

2. Зміст педагогічної практики

- Визначення концептуальних засад організації педагогічної діяльності у вищій школі

- Ознайомлення з робочими програмами, змістом навчальних курсів (за фахом).

- Планування структури, розроблення методики й здійснення підготовки до проведення лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять.

- Написання планів-конспектів лекцій, семінарських, практичних чи лабораторних занять.

- Моніторинг, аналіз та підготовка методичного забезпечення з дисципліни у вищій школі.

- Проведення різних за формою навчальних занять.

- Налагодження контакту й організація педагогічної взаємодії зі студентами.

- Організація самостійної роботи студентів.
- Впровадження у навчальний процес інноваційних освітніх технологій та авторських методик.
- Вироблення індивідуального стилю організації педагогічної взаємодії та пізнавальної діяльності студентів.
- Аналіз педагогічних ситуацій.
- Відвідування й аналіз навчальних занять викладачів, проведених у закладі вищої освіти.
- Здійснення аналізу проведених колегами та самостійно організованих навчальних занять.

На проходження асистентської педагогічної практики) відводиться 120 годин / 4 кредита ЄКТС. Навчально-методична робота (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, проведення консультацій, керівництво різними видами діяльності студентів) становить 50 навчальних годин практики.

На аудиторне навантаження (читання лекцій (за рішенням кафедри), проведення семінарських, практичних, лабораторних занять) відводиться 70 годин загального часу практики.

Педагогічна практика проводиться на третьому році навчання в аспірантурі.

3. Засобами діагностики успішності проходження практики є аналіз результатів навчальної, методичної, виховної та науково-дослідної роботи аспірантів.

Захист практики здійснюється на засіданні кафедри і оцінюється за 100-бальною шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Здобувачу вищої освіти ступеня доктор філософії, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження, або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право її повторного проходження та захисту у встановленому порядку.

4. Звітна документація

Після проходження педагогічної практики здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії подає на кафедру такі документи:

- загальний звіт про проходження практики (ПІБ аспіранта, спеціальність, кафедра, ПІБ наукового керівника, період проходження, загальний обсяг годин);
- графік проходження практики (дати проведення, академічна група, тема, вид занять);
- відгук наукового керівника про проходження практики.

Здобувачі вищої освіти ступеня доктор філософії, які проводять заняття перебуваючи на посаді НПП (за сумісництвом) в закладі вищої освіти, звільняються від практики з відповідним поданням на кафедру довідки з місця роботи.

Здобувачі вищої освіти ступеня доктор філософії мають право проходити педагогічну практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном з наступним поданням щоденника практики та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики

5. Права та обов'язки аспіранта

1. Здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії має право з усіх питань, які виникають під час проходження педагогічної практики, звертатись до наукового керівника або завідувача кафедри, вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики.

2. Здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії під час проходження практики за попередньою домовленістю має право відвідувати заняття викладачів Університету з метою вивчення методики викладання навчальних дисциплін та ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

3. Здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії підпорядковується правилам внутрішнього розпорядку Університету, розпорядженням адміністрації та керівника практики. У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, він може бути відсторонений від проходження практики.

6. Права та обов'язки керівника практики

1. Загальне керівництво педагогічною практикою здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений цей здобувач.

2. Безпосереднє керівництво педагогічною практикою, науково-методичне консультування та контроль за проходженням практики здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії здійснює науковий керівник, який:

- добирає тематику занять та навчальні групи для проведення педагогічної практики;

- надає методичну допомогу у плануванні та організації проведення занять зі студентами;

- контролює роботу здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, приймає заходи щодо ліквідації недоліків в організації практики;

- готує відгук про навчально-методичну роботу здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії під час проходження практики.

Рекомендована література

1. Васюк О.В. Роль куратора у формуванні виховного мікросередовища закладу вищої освіти. Матеріали конференцій МЦНД. 2020. С. 61-62.
2. Васюк О.В. Організаційна діяльність тьютора у закладах вищої освіти. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2017. Т.277. С. 38-42
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. за модуль.-рейтинг. системою навчання. Київ: Центр навч. літ., 2016. 383 с.
4. Власова О.Б. Особливості роботи куратора в процесі адаптації студентів I курсу до умов навчання у вищих педагогічних навчальних закладах. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Вип. 97. 2012. С. 31-34.
5. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. 2014. 416 с.
6. Говаленкова О.Л. Шляхи підвищення якості навчання. Проблеми сучасної освіти: зб. наук.-метод. пр. Вип. 5. У 2 ч.: Ч. 1. 2014. С. 50–55.
7. Калашнікова Л.М. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
8. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Каплінський В.В. Формування комунікативної складової професійної діяльності педагога в контексті реформування системи вищої освіти в Україні. Міжнародний науковий вісник: збірник наукових праць / ред. кол. І. В. Артьомов та ін. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. Вип. 2(9). С. 182 – 190
10. Козлова Г.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2014. 200 с.
11. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник /О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.І. Матукова. Сімферополь: Дайфі, 2011. 270 с.

12. Ніколаєнко С.М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності). Видавничий центр НУБіП України. 2019.
13. Ніколаєнко С.М. Шинкарук В.Д., Ковальчук В.І., Кочарян А.Б. Використання BIG DATA в освітньому процесі сучасного університету. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. №4. С. 239-253
14. Ніколаєнко С.М. Якість вищої освіти України–погляд у майбутнє. Світ фінансів. 2017. №3. с.7-22
15. Ортинський В. Л. Педагогика вищої школи: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
16. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». 2016.
17. Сопівник Р.В. Морально-етичні орієнтири професійної діяльності педагога аграрного вищого навчального закладу. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2017. №2. С. 235-240
18. Степанов О. М. Педагогічна психологія. Альма-Матер. Академвидав, 2011. 416 с.
19. Третяк О. С. Завдання, функції, принципи, компоненти та стилі роботи куратора академічної групи у вищому навчальному закладі. Вісник Національного університету оборони України. 2014. Вип. 3. С. 159-164. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>